

XXXVI Zjazd Ornitologów Śląska 36th Meeting of Silesian Ornithologists

Hanna Sztwiertnia

Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne
ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: hanna.sztw@gmail.com

Andrzej Dyrca: Otwarcie Zjazdu i powitanie uczestników.

Leszek Jerzak, Paweł Kołodziejczyk, Joanna Frankiewicz, Aleksandra Szurlej-Kiełńska, Leszek Matacz, Szymon Beuch: Gawron – podsumowanie liczenia w regionie.

Jan Lontkowski: Jaki to ptak? cz. 1.

Andrzej Wuczyński, Jacek Betleja, Leszek Jerzak, Piotr Profus, Artur Siekiera, Joachim Siekiera, Hanna Sztwiertnia, Jakub Szymczak: Wyniki VII Międzynarodowego Spisu Bociana Białego w regionie śląskim.

Tadeusz Stawarczyk, Bartosz Smyk, Paweł Kołodziejczyk: „Ptaki Śląska” – przyszłość i postęp prac nad monografią.

Damian Wiehle, MTO: Śmiertelność ptaków wodno-błotnych na obszarach OSOP Natura 2000.

Mateusz Ledwoń, Stanisław Gacek, Jerzy Wróbel, Czesław Zontek, Jacek Betleja: Ochrona rybitw rzecznych w Dolinie Górnej Wisły – 10 lat doświadczeń.

Jan Lontkowski: Jaki to ptak? cz. 2.

Grzegorz Orłowski, Ludwik Tomiałojć, Andrzej Czapulak, Zbigniew Jakubiec: Stan zaawansowania prac nad „Awifauną Wrocławia”.

Paweł Kołodziejczyk: Rzadkie ptaki stwierdzone na Śląsku w roku 2014.

Marek Stajszczyk: Ekspansja kurhannika w Europie.

Jan Lontkowski: Jaki to ptak? cz. 3.

Maciej Kowalski: Na dalekiej północy. Birdwatching za kołem podbiegunowym.

Artur Homan: Projekcja filmu „Kraina Tysiąca Bocianów”.

Zjazd odbył się 28 lutego 2015 r. w budynku Instytutu Biologii Środowiskowej Uniwersytetu Wrocławskiego. W zjeździe wzięło udział co najmniej 140 osób. Zaprezentowano 13 wystąpień w kolejności przedstawionej powyżej. Po tradycyjnym otwarciu Zjazdu przez prof. Andrzeja Dyrca głos zabrał Paweł Kołodziejczyk, ogłaszając nadanie tytułów honorowego członka Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego profesorom Andrzejowi Dyrca i

i Ludwikowi Tomiałojcowi. Profesorowie otrzymali od zebranej publiczności owacje na stojąco, w zamian wygłaszając parę słów na temat swoich ornitologicznych ścieżek kariery.

Pierwszy referat zobrazował wyniki regionalnego cenzusu kolonii gawrona *Corvus frugilegus*. W latach 2013–2014 dzięki pracy ok. 50 wolontariuszy skontrolowano znane (historyczne) lokalizacje kolonii, ujawniając niestety zanik >40% z nich. Naj-

liczniejszą obecnie okazała się kolonia w Strzelinie, skupiająca ponad 800 gniazd.

Podobnie jak w roku ubiegłym, trzykrotnie wysłuchaliśmy Jana Lontkowskiego w krótkich wystąpieniach dotyczących trudnych do identyfikacji gatunków ptaków. W tym roku uwaga została skupiona na ptakach szponiastych: na przykładzie orlika grubodziobego *Clanga clanga*, myszołowa wschodniego *Buteo buteo vulpinus* i zwyczajnego *B. b. buteo*, orła sawannowego *Aquila rapax* i stepowego *A. nipalensis*, błotniaka łąkowego *Circus pygargus*, sokoła śniadego *Falco concolor* i egzotycznego hybryda myszołowa zwyczajnego z afrykańskim "kurhannikiem jasnym" *Buteo rufinus cirtensis* poznawaliśmy metody poprawnego oznaczania nie tylko gatunków, ale też wieku tych ptaków w locie.

Drugim wystąpieniem tegorocznego Zjazdu, które podsumowywało regionalne liczenia, było, referowane przez Andrzeja Wuczyńskiego, podsumowanie cenzusu bociana białego. W roku 2014 po raz siódmy cała europejska populacja tego gatunku została poddana dokładnemu liczeniu. Na Śląsku uzyskaliśmy dane z większości gmin, skontrolowanych przez rzeszę woltariuszy. Dane te nie są optymistyczne: śląska populacja liczy obecnie nieco ponad 1300 par lęgowych, co oznacza spadek liczebności o >35% na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.

Wszystkie akcje liczenia prowadzone corocznie pod kierunkiem ŚTO, obejmujące kolejne gatunki lub grupy gatunków, mają na celu przyczynienie się do powstania nowego wydania monografii „Ptaki Śląska”. Prof. Tadeusz Stawarczyk przedstawił przyszłość prac nad książką: źródłem danych awifaunistycznych do opracowania mogą

być obserwacje zdeponowane w Kartotece Awifauny Śląska, czy zbierane w Monitoringu Pospolitych Ptaków Lęgowych, jednak wciąż brakuje nam wiedzy o gatunkach średniolicznych. W nadchodzącym sezonie uruchomiona zostanie więc nowa akcja liczeń, zreferowana przez Bartosza Smyka: tym razem liczenia obejmą kwadraty o powierzchni 4 km² i występujące na nich gatunki o średniej liczebności, trudne do oszacowania innymi metodami, takie jak kuropatwa *Perdix perdix*, kłaskawka *Saxicola rubicola* czy dzięcioły *Picidae*. Każdy ornitolog o pewnym doświadczeniu terenowym może wziąć udział w akcji, będącej okazją do poznania lepiej najbliższej okolicy (w całym regionie rozlosowanych zostanie 2000 kwadratów).

W następnym referacie Damian Wiehle opowiadał o własnych badaniach na terenie małopolskich kompleksów stawów rybnych w Spytkowicach i Przerębie. Przedmiotem zainteresowania były przyczyny śmiertelności chronionych gatunków ptaków. Okazuje się, że za największą śmiertelność odpowiadają nie drapieżniki, a człowiek: ptaki z różnych gatunków wodnych (w tym tak rzadkich jak podgorzałka!) giną zastrzelone lub postrzelone podczas polowań. Autor postulował wprowadzenie całkowitego zakazu polowań na obszarach Natura 2000.

Kolejne wystąpienie również dotyczyło ochrony ptaków wodnych: Mateusz Ledwoń przedstawił doświadczenia grupy górnośląskich ornitologów wyniesione z czynnej ochrony rybitw rzecznych w Dolinie Górnej Wisły, prowadzonej w latach 1994–2004. Na kilku stanowiskach corocznie montowano nawet 24 platformy gniazdowe, chętnie zajmowane przez ptaki: gniazda składało na nich do 150 par lęgowych rybitw.

Grzegorz Orłowski przedstawił postęp prac nad kolejną wyczekiwaną przez śląskich ornitologów publikacją, zatytułowaną „Awifauna Wrocławia”. Stan poznania części gatunków ptaków występujących na obszarze stolicy Dolnego Śląska nie jest jeszcze wystarczający, stąd apelowano do zebranych słuchaczy o nadesłanie własnych obserwacji, mogących uzupełnić luki.

Corocznie oczekiwanym wystąpieniem była lista rzadkich ptaków stwierdzonych w regionie w roku 2014, którą w tym roku przedstawił Paweł Kołodziejczyk. Za najciekawsze należy uznać obserwacje nowych dla Śląska gatunków: zaroślówki *Acrocephalus dumetorum* (dwie obserwacje) i zaganiacza małego *Iduna caligata*.

Marek Stajszczyk podobnie jak w latach poprzednich skupił się na prześledzeniu historycznych zmian zasięgu występowania gatunków uznawanych za rzadkie na Śląsku, w tym roku omawiał coraz częściej

stwierdzanego u nas (a lęgowego w sąsiednich krajach) kurhannika *Buteo rufinus*.

Tradycyjnie Zjazd zakończyły lżejsze wystąpienia: najpierw Maciej Kowalski na tle własnych fotografii opowiadał o ornitologicznej wyprawie na północny kraniec Skandynawii – nie tylko z kim i jak tam dojechał, ale też co zobaczył, oczywiście skupiając się na tamtejszych lęgowych gatunkach ptaków. Wreszcie swój najnowszy film zapowiedział i zaprezentował Artur Homan, znany w Polsce fotografik i filmowiec: „Kraina Tysiąca Bocianów”, opowiadająca o warmińskiej ostoi bociana białego, przywołała myśli o nadchodzącej coraz dłuższymi krokami wiosnie.

Summary

On 28th February 2015 the 36th Meeting of Silesian Ornithologists in Wrocław was held. The meeting was attended by at least 140 people and 13 lectures were presented.